

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxvième ANNÉE

1 Août 1931

İCTİHÂD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 326

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Âla kâğıdlısı
5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi altıncı sene

1 Ağustos 1931

larını değil, onların zekalarını ve servetlerini de değil. Siz insanları bir bahçıvanın çiçekleri dediği gibi sevmelisiniz. (Sa'di)yi niçin severiz! bütün insanlara eserlerinde 'aynı muhabbeti göstermiş olduğu için değilmi? İngilizler şa'ir (Burns)ı niçin severler? Çünkü o insanın insan olduğunu insanın mahlukatın en kıymetlisi olduğunu terennüm etmiştir. Filozofları, şa'irleri brakalım, dinlerde bize bunu telkin etmezmi? Ben yarım 'asırlık ömrüm müdde -

tinde her dereceden binlerce insan tanırım; Sukak süpürücüden kralına kadar her seviye ve her mevki'den. Bunların içinde heman ekserisi insanlığı sever, insanlık 'aşkını teğanni ederdi. Bu kabil insanlar bütün insanların fevkindedirler. Bunlar her türlü servetin rütbe ve derecenin fevkindedirler. Bunlar muvaffakiyyetin ve hayat zevkinin mücessem timsalidirler.

Gasson - Mübahat

Dünyanın başlıca Devletlerinin vaz'iiyeti hazıraları

Asiyanın vaz'iiyeti

Asiya, Avrupayı alt üst eden müşkilatdan daha büyük müşkilatın kurbanıdır. Te'sisatının kadimliğine rağmen, belki de bu son derecede eskilik sebebiyle Çin, bir çok seneden beri kendisini mahv etmekle tehdit eden dahilî harblerin kurbanıdır.

Bütün fırkalara 'am olan ecnebi husumetinden başka ruhlar

ve temayulleri birleştirmesine a'id hiç yeni bir Principe henüz mu'azzam imparatorluk içinde zuhur etmiş değildir.

Japonyanın vaz'iiyeti

Asiya 'aleminde japnyanın oynayacağı rol henüz şüphelidir. Bilhassa Uzak Şarkdadır ki nüfus mes'elesi korkunç olmuştur. Bundan evvelki bir eserde hatırlattım ki dünyanın bir ucunda nüfus fazlalığı, ister istemez yeni harbleri intac edecektir. Sekenesi fazla olan japon-

ya her sene nüfusunun bir milyon arttığını görüyor ve bunları nasıl i'ase edeceğini bilmiyor. Vaktile te'emmül ettiği veçh ile bu fazla'î nüfusu Muttehide'i Amerika üzerine dökmesi

şimdi gayri mümkündür, Muttehide'i Amerika, Avrupa Harbi sayesinde bütün istilalara karşı kendisini masun bulunduracak bir donanma ve ordu teşkil etmiştir. Çinde de nüfus pek mütekâsif olduğundan ve fazla nüfus alamayaca-

DİLMESTİ'İ MEVLANA

« باده در جوش کدای جوش ماست
چرخ در گردش اسیر خوش ماست
باده از ماست شدنی ما ازو
عالم از ماست شدنی ما ازو . »
مثنوی - مولانا

Ezeliyi, Ebediyi dinledik bir nağmede,
Bu fusunla mahlukuna haliki peyvest etdik;
Bizden sonra yaratıldı yaratınanın neş'esi:
Bade bizi mest etmedi, biz badeyi mest etdik.

AB. DJ.

ğından, muhtemeldir ki Japonya cehdlerini Manchourie tarafına tevcih edecektir.

Rus mumana'ati burada az korkunc olacaktır. Çünkü japonyanın medeniyyeti ve şevketi 'askeriyyesi Rusyanın medeniyyet ve şevketi 'askeriyyesine çok fa'ık olmuştur.

Cenubi Amerika Latin cümhuriyetlerinin vaz'iiyeti

Şimdi tarihi hayli eski bir eserde [1] gös-

[1] Ruhul Akvam.

teriyordum ki sırf, yerli 'ırkların fatih ispanyol 'ırklarile karışması yüzünden Amerikanın Latin cümhuriyetleri da'imi bir anarchie nin pençesinde bulunur.

Bu keşf, tabakkuk etmekde ber devamdır . Bir kaç sene içinde , **Mexique** ber taraf , **Perou** , **Bolivie** , **Argentine** ve **Bresil** cumhuriyetlerinin , hükümetlerini bir def'a daha değışdirmek için dahili harblere atıldıklarını gördük . Bu hükümetler, teferru'atlarında Muttehide'i Amerikayı numune almış iselerde muhtelif şekiller altında sade «dictateur»lukdan başka bir şey değildirler . Siyasî te'sisatın , bu te'sisatla idare edilecek kavmlerin zihni bün-yelerine tabi' olduğunu , hakikatda insanları sevk ve idare eden icabatdan tamamen bi haber nazariyecilerin tehayyül olunan kuruntularile asla idare olunamadığını meydana koyan bundan daha eyi bir misal yokdur .

Bu latin cümhuriyetlerinin mütezayid in-hitati karşısında Muttehide'i Amerika hükümetinin Cuba, Haiti etc . . . için yapmış olduğu gibi gitdikce daha ziyade müdahalede bulunması zaten nâ kabili ictinabdır . Bu memleketlerde Şimali - Amerika nüfuzu hakemlik ile başladı, şübhesiz mustemleke haline koymakla nihayet bulur .

* * *

Cem'iyyeti Akvam , 'umumî bir terki tes-lihat ile , cihanda sulhu te'min edebileceğini zan ediyor . Bununla beraber böyle bir terki tes-lihat pek faydasız olurdu . Filhakika gelecek harblerin yegâne musta'mel silahlarının mevâdi inflakiyye yahud boğucu gazla dolu obuslerden terekkeb eden hava muharebeleri olacağı gitdikce daha bedihî görünmekdedir[*] . Şu halde, 'askerî bir tayyare, ticari bir tayyareden ancak nakl ettiği mevad ile tefrik olunduğundan bu gün bir terki teslihatın hangi şe'niyyetlere te-

kabul edebileceği, hakiki olarak neye delâlet edebileceği görülemiyor .

Mustakbel harblerin evvelki harblerden daha ziyade öldürücü olacağı lâbud görünmek - dedir, diplomatlar haklı olarak bu harblerden ictinab etmek için bütün cehdlerini sarf etmektedirler . Şimdiye kadar buna muvaffak oldular, fakat bir sulh nesimi vücade getirmekdeki 'aczleri o kadar tam oldu ki Avrupa kavmlerinin zihniyyeti hazıralarile böyle bir heva vücade getirmenin mümkün olup olamayacağı cayi su'al ola bilir . Bu sulh nesiminin vücade getirilmesi ortaya 'azim müşkilat çıkaracaktır, çünkü ma'şeri hissiyyat: hoşnudsuzluk, kinler, yaralanmış izzeti nefesler , etc ... müdhiş bir kuvvete malikdirler . Avrupanın bir çok büyük memleketleri zaten , kurbanı olduklarına kani' oldukları haksızlıkları, şiddet isti'malile ta'mir etmek niyyetlerini tasdik ediyorlar . Italia ve Almanya hissiyyatlarını gizlemeye bile çalışmıyorlar .

Kuvveti, dinî kuruntuların kuvvetinden aşağı kalmayan siyasî kuruntuların hükmü altında olan Rusya, harbe girecek milletlerle birleşmeye hazırdır .

Bu günün büyük mes'elesi musellah sulh yerine bir anlaşma sulhu ikame etmeye vasıl olmaktır . Bu mes'elenin halli henüz görünmemektedir .

Mebhas

Dünyanın yeni khudavendleri Amerika hégémoniası

Cihanın here ü merci içinde tek bir hıttâ, Şimali Amerika bu gün bir az azalmış fakat uzun müddet artmış bir refaha malik bulunmaktadır . Bu refah şundandır ki Muttehide'i Amerika ekseri akvamin henüz anlamamış olduğu iktisadî icabata tedricen intibak etmiştir .

Amerika, medeniyetleri tehdid eden mu-nakaşaları tanıdı, vatandaşlarının güzidelerinin

[*] Mustakbel harblerin mühimmatı listesine muhtelif hastalıkların « Bacile » lerile dolu ampoulları da dahil etmelidir . Bunlar tayyarelerle atılacaktır . AB. DJ.

İÇTİHAD

telef olduğu bir dahili harb geçirdi . Sermaye ile sa'y arasında mücadeleleri, «Syndicat»ların istibdadını ve socialist tehditlerini de gördü . Nihayetde bu « anarchie » devresinden çıkarak ve alim murşidleri rehber ittihaz ederek Muttehide'i Amerika , Socialist Avrupayı tehdid eden rekabetler ve husumetler yerine bütün sınıfların teşriki mesa'isini ikame etdi. Bugayri muntabıklar dinî Muttehidə'i Amerikada hemen hemen gayri ma'lumdur . Orada gayri muntabıklar Kanun yapmak şöyle dursun, kanuna

munkad olmayā mecburdurlar. Şiyâsi bir «Ré-gime » in kıymeti nazariyyelerin mükemmelliği ile değil « Rendement » i ile takdir edilmek lâzım gelirse teslim etmeli ki Muttehide'i Amerikanın hükûmet prinsipleri Avrupa socialistlerinin prinsiplerinden daha ziyade mü'essir zuhur etmiştir.

Sonu var

« Bir Tarih Felsefesinin 'ilmî esasları » kitabından

ŞİİR

Seyhan akşamlarında ..

Kızıl bir alev gibi yükselirken bulutlar ,
Gözlerimiz Seyhanın ufuklarında oynar .
Orada sevgilerle, sevgiliyle konuşur ,
Vefalı gözlerimiz ..

Gönlümüz gün batarken daha şen, daha iyi ,
Seyhan akşamlarında eğleniriz epeyi .
Bu akşam sevgilerle, sevgiliyle konuşur ,
Ma'nalı gözlerimiz ..

Biz sessiz gecelerin nurlu akşamlarında ,
Seyrederiz Seyhanı ... Seyrederiz gökleri .
Yıldızların saçları doldururken her yeri ,
Gönüller alevlenir ..

Kalblerimizi ancak bu akşamlar doyurur ,
Bu akşam, sevgilerle kalblerimizde uyur .
Sevenler, sevilenler hoşlanır bu akşamdan ,
Bu akşamı beğenir ..

Adana. Yaşar Zeki

KAYALAR

A mış sahillerin kıvrık koyunlarında ,
Yem ye, il tepelerin büyük boyunlarında ;
Yıllarca , asırlarca yaşadınız kayalar !..

Gaminiz gömülüdür oyuklara .. bir ine ..
Haşin heybetinizin o yalçın vücudüne ;
Ebedî tesellidir bu çırpınan dalgalar ..

Mavi tüllü kızların tatlı , beyaz busesi ;
Zümrüt gibi kırların kekikli , sâf nefesi ;
Çatlayan bağrınızı gece gündüz hep yalar ..

Aya pullu sırtını sunan mavi denize ,
Gemilerin açtığı kaybolucu bir ize ,
La'netle bakarsınız .. bedbahitsınız kayalar !..

Mehtablı gecelerin uzun ipek saçları ,
Uçarken üstünüzde , öperken yamaçları ,
Yüzleriniz sararır .. kıskanç, hırçın kayalar !..

O mavi dudakların bağrınıza açtığı ,
Pek korkunç yaraların : insanlara saçdığı ,
İradeyle şahlanan ey ebedi kayalar :

İnsan göz yaşlarını hep size dokmek ister ..
Başınızın üstünde gamını sökmek ister ..
Tesellinin menba'ı olan yalçın kayalar !..

Hayrettin Sâlim